

**สรุปผลการประชุมสัมมนาผู้บริหารระดับสูง
ซึ่งรับผิดชอบงานด้านข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานของรัฐ
วันศุกร์ที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๘
ณ ห้องประชุม ESCAP HALL อาคารสหประชาชาติ**

สขร. ได้จัดการประชุมสัมมนาผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบงานด้านข้อมูลข่าวสารของราชการของทุกหน่วยงาน ณ ห้องประชุม ESCAP HALL อาคารสหประชาชาติ ในวันศุกร์ที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๘ โดยมีกำหนดการ ดังนี้

ช่วงเช้า

๑. การแสดงปาฐกถาพิเศษของนายสุรนนท์ เวชชาชีวะ ประธาน กขร. เรื่อง “ความสำคัญของกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาประเทศ”

๒. การบรรยายพิเศษโดยรองศาสตราจารย์สมยศ เชื้อไทย กวณ. เรื่อง “กลไกตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการกับการตรวจสอบความโปร่งใสในการบริหารราชการแผ่นดิน”

ช่วงบ่าย

การอภิปราย “แนวทางการขับเคลื่อนการปฏิบัติตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการให้มีผลเป็นรูปธรรม” โดย นายชั่งทอง โอภาสศิริวิทย์ ผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี นายประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์ อุปนายกสมาคมนักข่าวหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย และรองบรรณาธิการอำนวยการ นสพ. มติชน โดยมีนายเชิรชัย ณ นคร ผู้ทรงคุณวุฒิใน กขร. เป็นผู้ดำเนินรายการ

การประชุมดังกล่าวมีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งหมด ๕๐๑ คน ประกอบด้วยผู้บริหารระดับสูง ๑๖๘ คน (ร้อยละ ๓๓) ได้แก่ ปลัดกระทรวง รองปลัดกระทรวง อธิบดี รองอธิบดี ผู้ว่าราชการจังหวัด รองผู้ว่าราชการจังหวัด อธิการบดี รองอธิการบดี คณบดี นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัด รองนายกองค้การบริหารส่วนจังหวัด ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด รองปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ผู้บริหารและกรรมการรัฐวิสาหกิจ ฯลฯ และเป็นผู้บริหารระดับกลาง ๕๐ คน (ร้อยละ ๑๘) ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนัก ผู้อำนวยการกอง หัวหน้าฝ่าย ฯลฯ ซึ่งเป็นข้าราชการ ระดับ ๓-๘ (เอกสาร ๑) ซึ่ง สขร. ได้สรุปผลการประชุมสัมมนาฯ ดังกล่าว มีรายละเอียดดังนี้

๑. การแสดงปาฐกถาและการบรรยายพิเศษ

(๑) **ปาฐกถาพิเศษโดยรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (นายสุรนนท์ เวชชาชีวะ) ประธานกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ เรื่อง “ความสำคัญของกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาประเทศ”**

๑. การมีกฎหมายข้อมูลข่าวสารถือว่าเป็นความก้าวหน้าของประเทศไทย ซึ่งมีการใช้กฎหมายนี้ก่อนหลายๆ ประเทศ สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ จึงเป็นประโยชน์เป็นเครดิตของประเทศ จึงไม่เห็นด้วยกับแนวคิดการรวมกรมประชาสัมพันธ์เข้ากับ สขร. ทั้งนี้ จะต้องทำงานในเชิงรุกมากขึ้น และอยากเห็นระบบที่มีการตรวจสอบจากภายนอกได้มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องขององค์กรภาคประชาชน สื่อมวลชน และองค์กรอิสระ

๒. ควรมีการทำงานร่วมกับ ก.พ.ร. และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในลักษณะการให้คำปรึกษาแก่หน่วยงานของรัฐ ควรมีบทบาทมากขึ้นในการพัฒนาการใช้เทคโนโลยี เข้ามาดำเนินการเกี่ยวกับความโปร่งใสในระบบรัฐบาล และต้องมีส่วนร่วมกับการบูรณาการปฏิรูประบบราชการ และการพิจารณานำเรื่องการปฏิบัติตาม พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ กำหนดเป็นตัวชี้วัดในการประเมินผลการปฏิบัติราชการของหน่วยงานของรัฐ

๓. ควรมีการพัฒนาาระบบเอกสารและกระบวนการทำงานการกำหนด work flow ของข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานของรัฐให้มีความชัดเจน วางระบบการเผยแพร่ข้อมูลจัดซื้อจัดจ้างที่อาจจะทำ เป็น digital form เพื่อให้ระบบข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานของรัฐทำงานมีประสิทธิภาพมากที่สุด

๔. ควรมีการจัดตั้งองค์กรของไทยที่ดำเนินการเกี่ยวกับการกำหนดเครื่องชี้วัด ความโปร่งใส (Transparency Indicator) อาจพัฒนาองค์กรภาคเอกชนทำหน้าที่จัดอันดับความโปร่งใส (rating) ขององค์กรต่างๆ ทั้งในภาครัฐบาลและเอกชน

๕. ควรมีระบบประเมินผลและการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนมีการวัด Best Practice คือการยกย่องการทำงานที่ประสบความสำเร็จในเรื่องบริการข้อมูลข่าวสาร โดยให้ประชาชนที่มาใช้บริการมีส่วนร่วมในการประเมินการทำงานของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงาน องค์กรใดประสบความสำเร็จ มีการมอบรางวัล และจะต้องเผยแพร่ข้อมูลเหล่านี้มากขึ้น

(๒) การบรรยายพิเศษ เรื่อง กลไกตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการกับการ ตรวจสอบความโปร่งใสในการบริหารราชการแผ่นดิน โดยรองศาสตราจารย์ สมยศ เชื้อไทย กรรมการ วินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร

๑. กฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดกลไกให้มีคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูล ข่าวสารตามความเชื่อชาญตามข้อมูลในแต่ละเรื่อง ทำหน้าที่วินิจฉัยว่าข้อมูลข่าวสารเปิดเผยได้หรือไม่ เมื่อประชาชนสามารถเข้าตรวจสอบข้อมูลข่าวสารได้ ก็ทำให้การบริหารราชการมีความโปร่งใสมากขึ้นและ ทำให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานมีความรับผิดชอบมากขึ้นด้วย

๒. เป็นกลไกสร้างประสิทธิภาพในการบริหารงาน เนื่องจากข้อมูลเป็นส่วนสำคัญ ที่ใช้ในการตัดสินใจของผู้บริหาร ถ้าข้อมูลนั้นถูกบิดเบือนหรือไม่ครบถ้วน ก็จะทำให้ผู้บริหารตัดสินใจ ผิดพลาดได้ ฉะนั้นการประเมินการบริหารว่ามีประสิทธิภาพหรือไม่นั้น ดูได้จากระบบข้อมูลของหน่วยงาน

๓. อุปสรรคสำคัญในการบังคับใช้ พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐

(๑) ปัญหาองค์กรอิสระของรัฐ เช่น ป.ป.ช. ไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูล ข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ องค์กรอิสระทั้งหลาย ที่ปฏิเสธไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร พ.ศ. ๒๕๔๐ ไม่ใช่โดยเนื้อหาสาระ ไม่ใช่ข้อมูลว่าเปิดเผยได้หรือไม่ แต่กลัวว่าจะตกอยู่ภายใต้บังคับของ คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารนี้

(๒) ปัญหาองค์กรไม่มีการจัดระบบข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ เช่น ค้นหาข้อมูลไม่เจอ ข้อมูลไม่ถูกต้อง ข้อมูลไม่ครบถ้วน ทำให้เป็นปัญหาในการตัดสินใจของผู้บริหาร และนำไปสู่การปฏิเสธการเปิดเผยข้อมูล

(๓) หน่วยงานของรัฐควรพัฒนาการจัดระบบข้อมูลข่าวสารให้อยู่ในส่วนหนึ่งของระบบบริหารราชการ การมีคณะกรรมการที่เป็นกลางที่แยกเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในส่วนที่เกี่ยวกับข้อมูลโดยตรง จะทำให้การใช้ดุลยพินิจมีความละเอียดรอบคอบ และทำให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจวินิจฉัยสั่งการง่ายขึ้นและจะส่งผลให้การบริหารมีประสิทธิภาพและป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันได้ในที่สุด

(๓) การอภิปรายโดยนายชัชทอง โอภาสศิริวิทย์ ผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี
เลขานุการคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

ข้อเสนอมาตรการการขับเคลื่อนกฎหมายข้อมูลข่าวสารใน ๔-๕ ปีข้างหน้า

๑. CIO ของหน่วยงานต่างๆ ของรัฐต้องมีความรู้ ความเข้าใจในกฎหมายข้อมูลข่าวสารโดย

(๑) หน่วยงานของรัฐต้องถือว่างานขับเคลื่อนตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงานทุกหน่วยงาน

(๒) ข้อมูลข่าวสารลับ ต้องจัดแจ้งเหตุผลไว้ในทะเบียนคุมและต้องกำหนดระยะเวลาในการยกเลิกชั้นความลับ

๒. การเสริมสร้างโครงข่ายความร่วมมือของส่วนราชการระหว่างสำนักงานฯ หรือคณะกรรมการฯ กับราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน

๓. เพิ่มน้ำหนักการมีส่วนร่วมของประชาชน

๔. การสนับสนุนการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

(๔) การอภิปรายโดยนายประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์ อุปนายกสมาคมนักข่าวหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยและรองบรรณาธิการอำนวยการ นสพ.มติชน

๑. ปัญหาการขับเคลื่อนกฎหมายข้อมูลข่าวสาร

๑.๑ การเปลี่ยนประธานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารบ่อย มีผลให้งานไม่ต่อเนื่อง

๑.๒ ในระดับนโยบายทางการเมือง ตั้งแต่เปลี่ยนรัฐบาล การขับเคลื่อนกฎหมายฉบับนี้ยังไม่เห็นเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน ในทางตรงกันข้าม การบังคับใช้หรือการแสดงให้เห็นถึงความจริงจังในการบังคับใช้กฎหมายกลับลดน้อยถอยลงไป ตัวอย่างเช่น กรณีหน่วยงานของรัฐไม่ปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของ กวณ. ใน ๒ เรื่อง

(๑) การแก้ไขทะเบียนประวัติอาชญากร

(๒) การสั่งให้เปิดเผยเอกสารการประมวลของรัฐวิสาหกิจ

๒. ข้อเสนอเพื่อการขับเคลื่อนกฎหมายข้อมูลข่าวสาร

๒.๑ การขอข้อมูลข่าวสารโดยต้องทำเป็นหนังสือ จะไม่ได้มีส่วนร่วมจากประชาชน ควรทำให้กระบวนการขอข้อมูลเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของประชาชน

๒.๒ การปรับองค์กร สขร. ให้เป็นองค์กรลักษณะองค์กรอิสระซึ่งจะทำให้องค์กรเติบโต มีการทำงานของคณะกรรมการวินิจฉัยที่อิสระ และมีทีมวิชาการที่เข้มแข็ง มีการจัดระบบที่ดี

๒.๓ หน่วยงานอื่นๆ ที่เป็นหน่วยงานหัวใจต้องทำงานสอดคล้องกัน เช่น ก.พ. ก.พ.ร. สลน. หรือหน่วยงานในสังกัดสำนักนายกฯ ทั้งหมด ต้องให้ความสนใจและให้ความสำคัญ

๒.๔ การยอมรับขององค์กรอิสระ องค์กรอิสระภายใต้รัฐธรรมนูญในทุกวันนี้ ยังไม่ยอมรับว่าตกอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายข้อมูลข่าวสาร เช่น กกต. ป.ป.ช. หรือคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๕ ตามมาตรา ๘ (๘) ได้กำหนดในเรื่องข้อมูลข่าวสารอื่นที่คณะกรรมการฯ กำหนด ในแปลปีที่ผ่านมาเพียงในเรื่องของการจัดซื้อจัดจ้างเท่านั้น ยังมีข้อมูลข่าวสารสาธารณะที่ให้ประชาชนสามารถตรวจดูได้จำนวนมาก แต่ยังไม่มีการกำหนดหรือศึกษาเพิ่มเติม

๒. การประมวลผลจากแบบสอบถามความคิดเห็นผู้เข้าร่วมการสัมมนา

การแสดงความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมสัมมนา

ส่วนใหญ่เห็นว่ากฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการเป็นกลไกในการตรวจสอบความโปร่งใสในการบริหารราชการแผ่นดินอย่างรูปธรรมอยู่ในระดับชัดเจนพอสมควร โดยเห็นว่าชัดเจน ร้อยละ ๔๓ และเห็นว่าชัดเจนอยู่ในระดับพอใช้ ร้อยละ ๕๓ และเห็นว่าภายหลังการมีกฎหมายฉบับนี้ทำให้ระบบราชการมีความโปร่งใสมากขึ้น ขณะที่ความเห็นต่อบทบาทของ กขร. กวจ. และ สขร. ในการขับเคลื่อนกฎหมายใน ๘ ปีที่ผ่านมาอยู่ในระดับปานกลาง (ปานกลาง ๔๗% น้อยไป ๓๐%)

ในส่วนความเห็นต่อการมีกฎหมายฉบับนี้เห็นว่าประชาชนยังให้ความสนใจน้อย (๔๗%) และเป็นภาระของหน่วยงาน (๓๕%) ขณะที่ประโยชน์ของกฎหมายที่คิดว่าจะมากที่สุดคือการมีสิทธิในการเข้าตรวจสอบอำนาจรัฐและใช้เพื่อปกป้องสิทธิของตนเอง สำหรับข้อเสนอหัวข้อสัมมนาที่ต้องการเข้าร่วมฟัง ข้อเสนอหัวข้อที่เสนอเข้ามามากที่สุด คือการสัมมนาให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้การตีความการปฏิบัติตามกลไกที่มีอยู่ในกฎหมาย ทั้งในการใช้ดุลพินิจเปิดเผยหรือไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสาร และแนวทางการแก้ไข ปัญหาอุปสรรคอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในการใช้บังคับกฎหมาย (เอกสาร ๒)